



**Tractatvs De Præventionē Ivdiciali [!], Sev De
Contentione Ivrisdictionvm**

Tonduti, Pierre François de

Lvgdvni, M.DC.LXXIII.

Capvt LIII. De Præuentione inter partes litigantes, quando post causam præuentam altera ipsarum forum mutauit, siue actor ille sit, siue reus. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98370](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98370)

ram, & hoc casu non est de præuentione querendum, quia si præuentioni locus sit, non potest induci per confessionem; sed per litem contestationem aut etiam citationem, quam supponimus procedere confessionem. Aut vero confessio facta fuit ante litem contestatam, & hoc etiam casu frustra agitur de præuentione: quia per confessionem, litem est finitum, adeo solum partes iudicis sunt in exequendo, sed hoc casu executionem auctoritate cuiuscunque iudicis competentis fieri posse per actionem in factum, per viam præcepti, *num. 4. & alibi demonstratum est.* Si tamen confessio esset dubia, & de illius validitate, vel interpretatione disceptandum esset, dico quod si is in cuius fauorem facta est confessio, prorogauit iurisdictionem illius iudicis coram quo facta est, & iudex talis est, qui iurisdictionem habeat prorogabilem, quæstio super validitate, aut interpretatione confessionis, tractanda est coram Iudice prorogato, & præueniente. Si autem ambæ partes non prorogauerint iurisdictionem illius iudicis, non valebit prorogatio per solum confitentem facta, nec per consequens præuentioni locus erit. Valqu. *controuers. lib. 5. cap. 14. num. 31.* Barbof. *in l. 1. ff. de iudic. art. 3. n. 1. & 2.*

⁹ In criminalibus autem, suppositis iis quæ supra dicta sunt, *cap. 30.* circa processum iudicis ex officio, seu per viam Inquisitionis, & generali consuetudine procedendi illa via in omni genere delictorum, concludendum est, quamvis delinquens alterius iudicis iurisdictionem prorogauerit per confessionem coram illo factam, censi prorogatam, etiam quoad effectum præuentionis illius causæ, circa quam confessio versatur, nec teneri iudicem hunc prorogatum à cognitione causæ desilire, quamvis superueniat Iudex domicilij, aut originis, qui iam fuit per talem confessionem præuentus. Quamvis enim nondum fuerit formatus processus, nec facta Inquisitio de delicto, tamen ille Iudex coram quo facta est confessio, adeo competens factus est mediante confessione, & in eius sequelam, prorogatione, ut vsque ad exitum causæ & sententiam condemnatoriam illiusque executionem procedere possit. *si confessus, ff. de custod. reor. l. actus fuit, 22. ff. de his qui notant. infam. cap. 1. de accusat. in 6. Bald. in l. si domus. 74. §. in pecunia. ff. de legat. 1. & ibi Castrenf. n. 4. Iason. num. 6. Barbof. in l. si debitor. num. 80. & seq. ff. de indic.*

¹⁰ Hoc sanè verum est, quando confessio illa facta fuit coram Iudice habente iurisdictionem prorogabilem, si enim Iudex esset planè incompetens, confessio nulla esset omnino, neque per consequens præuentionem operaretur: Text. est in *cap. At si Clerici, de iudic. Viu. opin. 142. numer. 3. Gomef. tomo 3. tit. de delictis, cap. 12. num. 8. Mascard. conclus. 352. Confessio facta coram iudice non suo.* Vnde quando Iudex procedit per Inquisitionem, & non ad instantiam partis, cum eius iurdictio non sit prorogabilis, confessio coram ipso facta non valet: ut dicemus inferius *num. 14.* Eodem modo si quis homicidium simplex coram sanctæ Fidei Inquisitore factus fuerit non ex hoc datur illi præuentione, nec iurisdictionis prorogatio: ut post Albertin. *de heret. quest. 25. num. 68.* tradit Farinac. *de reo confess. quest. 81. n. 188.*

¹¹ *circa med.* Et hoc non solum verum est, quando agitur de Iudice vetito; propterea est laicus in causâ Clerici accusati, sed etiam quando Iudex simpliciter incompetens est: Nouat. *lib. 1. quest. forens. 89. num. 8.* Farinac. *dicta quest. 81. numero 190. & 192.* quidquid alij in contrarium dixerint, volentes hanc nullitatem confessionis, & defectum præuentionis,

seu prorogationis locum habere dumtaxat in Iudice vetito, propterea Roman. & alij quos allegat Farinac. *ibidem n. 191.*

Non tamen potest in dubium reuocari, quin huiusmodi coram incompetenti Iudice facta confessio, valeat tanquam extrajudicialis: Burat. *dec. 803. num. 5.* Et quamvis Surdus, *confil. 18. num. 51.* dicat id procedere etiam quando processus esset nullus alia ratione quam ex capite incompetentiæ iudicis, cuius sententiæ est etiam Monach. *decis. Lucens. 12. num. 5.* cum pluribus ibi citatis, Honded. *confil. 108. num. 19. lib. 1.* multi tamen DD. contrariam tuerentur sententiam, quos recenset Farinac. *dicta quest. 81. num. 67.* Quibus non obstantibus, verior est sententia contraria, videlicet quod licet in processu adsit aliqua nullitas respectu Ordinis iudiciarij, aut alia ratione quam propter incompetentiæ iudicis, tunc illa confessio sit valida, & per eam tollatur omnis defectus, qui in processura interuenire potuit, cum declarationibus tamen allatis per Farinac. *dict. num. 66. & multis seqq. & per Guazz. de defensorum, 32. cap. 23.*

Hinc resultat decisio propositæ quæstionis circa præuentionem ortam ex confessione facta in criminalibus. Primo enim si Iudex veritus est, non præuenit, ut notorium est. Secundo, si Iudex est incompetens, sed non vetitus, & procedit per accusationem, seu ad querelam partis; tunc cum sola comparitio rei citati det præuentionem, multo magis illa ex confessione orietur. Tertio si non adest accusator, & Iudex procedit ex officio per viam inquisitionis, hoc casu cum iurisdictione procedentis per inquisitionem prorogari non possit, sequitur in hoc tertio casu confessionem coram incompetenti Iudice factam, cuius tamen iurdictio in aliis casibus esset prorogabilis, nullo modo posse præiudicare confitentis in vim confessionis iudicialis, & sic ex ea non fuisse natam præuentionem: Farinac. *dicta q. 81. n. 192.* Guazzini. *dicta defens. 32. c. 26. numero 1.* ubi plures huius sententiæ Doctores allegantur.

CAP V T LIII.

A R G V M E N T V M.

De Præuentione inter partes litigantes, quando post causam præuentam altera ipsarum forum mutauit, siue actor ille sit, siue reus. De laico qui post obligationem contractam, vel post iudicium præuentum factus est Clericus, vel Sacerdos. Quid si causa coram Iudice alioqui non competente cepta fuerit, propter vrgentem necessitatem, verum cessante illa necessitate Iudex qui cognoscendo præuenit, possit prosequi causam suam, & super ea ius dicere. Et proponitur pulchra quæstio, vtrum si Rex mutauerit iurisdictiones suorum Senatorum seu Parlamentorum, causæ ceptæ in illo loco, à quo provincia separatur, debeant in nouo vel antiquo Parlamento terminari in gradu appellationis. Agitur etiam de eo qui post litem ceptam obiit

obtinuit Magistratum temporalem cui non obstat praeuentio facta antequam Magistratum obtineret, sed causa filet durante Magistratu. Vtrum Assessores ciuitatis Auenionensis gaudeant priuilegio Magistratum tempore sui officij.

S V M M A R I V M.

- 1 Actor post litem captam, si fiat alterius fori, vtrum possit causam trahere ad forum de nouo quaesitum? Remissum.
- 2 Laicus qui contraxit in statu laicali, si deinde Clericatum aut sacros Ordines assumat, conueniendus est pro obseruatione contractus coram Iudice Ecclesiastico.
- 3 Virum effectus Clericus vel Sacerdos, post litem contestatam, coram Iudice laico, qui tunc erat competens, non obstante huius iudicis praeuentione conueniendus sit coram Iudice Ecclesiastico? varia sunt DD. sententia.
- 4 Clericorum appellatione in materia iurisdictionis & praeuentionis intelligendi sunt dumtaxat illi quibus Concilium Tridentinum fori priuilegium concessit, qui illi sunt.
- 5 Afferitur resolutio Sacrae Congregationis, circa propositam questionem: ubi plures casus resoluuntur.
- 6 Tota hac controuersia (quae magni momenti est) per varias, & notabiles conclusiones explanatur.
- 7 Causa coram vno Iudice propter urgentem necessitatem capta & praeuenta, vtrum cessante necessitate debeat coram alio iudice competenti tractari & terminari. Resoluitur affirmatiue.
- 8 Ampliatur sine necessitate ad sit in principio, siue superueniat ex post facto.
- 9 Si Iudicis praeuentionis officium supprimatur, praeuentionis expirat.
- 10 Separata prouincia vel ciuitas à iurisdictione Senatus vel Parlamentij, vtrum causa capta in illa ciuitate, debeant tractari coram primo Senatu, vel ad eundem sit Senatus subrogatus in gradu appellationis.
- 11 Prouinciarum mutatio & translatio ad alium reformatur pendet ex voluntate Principis.
- 12 Facta translatione iurisdictionum, ciuitates tamen & Prouinciae sua antiqua retinent priuilegia, quoad ius depascendi & alia.
- 13 Translato Senatu, causa transferuntur ad Senatum subrogatum in gradu appellationis.
- 14 Magistratus aut dignitas temporalis post litem captam superueniens operatur suspensionem litis durante dignitate.
- 15 Quod procedit in maioribus Magistratibus habentibus dignitatem cum administratione, non in minoribus.
- 16 Vnus magistratus alium magistratum, etiam durante tempore dignitatis, conuenire potest, aut litem contra illum captam proseguere nec suspenditur processus.
- 17 Consules & Assessor ciuitatis Auenionensis, sunt de maioribus Magistratibus, maxime stante priuilegio Pontificio: de quo n. 21.
- 18 Magistratus municipales, excusantur à iudicis, Et durante officio conueniri non possunt.
- 19 Exceptio Magistratus non conueniendi, proponi potest etiam si superuenierit post litem captam.

20 Omnes exceptiones dilatoriae superuenientes de nouo post litem captam opponi possunt.

22 Milites armata militia quandiu sunt in exercitio belli non possunt conueniri in causis suis, imò & debet in illis durante tempore quo sunt in expeditione superferri. Exceptio hostica, quid sit. Ibidem.

23 Exceptio hostica locum non habet in spolio. Intellige si sit spoliū de recenti, n. 24.



VIa praeuentio duobus modis considerari potest. Primo quoad Iudices, secundo quoad partes litigantes: quia videlicet si pars vna per citationem aut alio modo praeuenta fuerit coram aliquo Iudice non potest deinde iurisdictionem illius declinare. Ideo nunc tractandum est de eo qui post litem captam, & ante sententiam aut illius executionem alterius fori factus est, vtrum iurisdictionem praeuentam declinare possit. Quæstio ista duas habet partes, quarum prior respicit actorem, forum mutantem, posterior vero reum.

Quod ad actorem attinet, Regula generalis est, illum post praeuentum iudicium, quamuis alterius fori factus sit, iudicis praeuentionis iurisdictionem declinare non posse, ex dispositione l. *ubi caput*. ff. de iud. quam ibi Bartolus ita intelligendam esse existimat, vt acceptum sit iudicium, tam ad incommodum rei citati quam ad incommodum actoris citationem obtinentis, quia neuter ad alium iudicem poterit recurrere si citatio effectum habuerit. Qui enim semel actionem proposuit, cogitur vsque ad finem litis, in ea perseuerare: *Audent, qui semel: C. quomodo & quando Index*. Quod non solum in actore ipso procedit, sed in illius quoque herede ac successore, cum ad illum transeat instantia, vt monuimus pari cap. 30. n. 18. & sequentibus. Et hanc materiam actoris forum mutare volentis satis explicauimus variis in locis huiusce tractatus.

Secunda inspectio, erit de reo forum mutante, veluti si quis dum esset laicus fuit in ius vocatus, & causa aduersus illum legitime praeuenta, postea factus est clericus, vel etiam ad sacros ordines promotus est, vnde dubitatur an iudex laicus possit causam suam praeuentam proseguere aduersus illum reum; ex eo quod per clericatum fuit omnino exemptus ab eius iurisdictione. Et circa hoc varie fuerunt Doctorum opiniones; adeo vt septem diuersas referat Marian. Socin. in c. *proposuisti de foro compet. in 15. artic. principali* de qua diuersitate sententiarum tractat etiam Fontanell. *decis. 311.* vbi primò concludit, quod si quis in statu laicali ante assumptum Clericatum, obligationem aliquam contraxit, & antequam contractus executioni demandaretur factus est Clericus, debet sine dubio coram Iudice Ecclesiastico conueniri, siue agatur via ordinaria, siue executiua, dicens ita in suis tribunalibus obseruari. Quam resolutionem ego indubitam esse existimo: quam probat etiam Surd. *consil. 396. n. 19.* dicens, quod licet ratione contractus possit quis conueniri coram Iudice loci in quo celebratus est, etiam si mutauerit domicilium, tamen fallit, quando mutatus est personæ status, puta ex laico factus est Clericus, tunc enim non potest coram alio Iudice quam Ecclesiastico conueniri: sequitur Barboz. in l. *si quis posteaquam* ff. de iudic. n. 202.

Secundò idem Fontanell. *dicta decis. 311.* disputando vtrum quando reus post praeuentum iudicium coram Iudice seculari sit clericus vel sacerdos, praeuentio suffragetur iudici seculari, vt possit cau-

h h 3 sam

nam præuentam prosequi, duas assert oponiones contrarias. Vnam affirmatiuam in fauorem iudicis secularis præuenientis, aliam vero negatiuam, nempe causam coram Iudice Ecclesiastico tractandam, expirante videlicet iudicis laici iurisdictione, quem in causis in quibus Clericus reus est, non solum inhabilem; sed etiam incapacem esse sæpius diximus, idemque Authr̃ varios vtriusque opinionis sectatores in medium adducit, necnon etiam Hodiern, ad *Surd. decis.* 110. Trentacinq. lib. 2. tit. de iudic. resolut. 4. numero 17. Seraphin, *decis.* 957. num. 9. † Aduertendo tamen dum de Clericis loquimur, hoc intelligendum esse de clericis illis, quibus Concilium Tridentinum voluit competere fori priuilegium, in *sessione* 23. cap. 6. de reformat. quo cauetur, nullum prima Tonsura initiatum, aut in minoribus Ordinibus constitutum, fori priuilegio gaudere, nisi beneficium Ecclesiasticum habeat, aut clericalem habitum & tonsuram deferens, alicui Ecclesie de mandato Episcopi inferoat, vel in seminario Clericorum, aut in aliqua schola vel Vniuersitate versetur de licentia Episcopi, quasi in via ad maiores Ordines consequendos. Quod *ibidem* Barbof. in suis notis, copiosius exponit.

Inter istas autem opinionum contrarietates, questionem hanc optime resoluit meo quidem iudicio idem Barbof. in *tract. de iure Ecclesie vniuers.* libro primo, capite 39. §. 2. numero 87. & sequentibus. ex mente sacre Congregationis Concilij, quam testatur determinasse, Clericum primæ tonsuræ, qui post dimissum Clericatum, & habitum Clericalem deliquit, postquam in curia seculari citatus fuerat, & deinde reassumpto habitu cum tonsurâ Ecclesie inferuire cepit, non posse à Iudice laico iudicari, sed illius causam coram Ecclesiastico Iudice tractandam esse. Deinde vero num. 89. dicit fuisse etiam per eandem sacram Congregationem declaratum, Clericum qui characterem, & habitum Clericalem assumpsit post commissum delictum, & inchoatum processum, datamque fideiussione coram Iudice laico de se representando, gaudere fori priuilegio, quoad personam. Quod si fraus absit (quod Iudex Ecclesiasticus inspicere debet) posse Iudicem laicum contra ipsum procedere (quoad bona) & processui finem imponere. Verum quia ex his non omnino resoluti sunt omnes casus propositæ questionis, ideo videri poterunt quæ nos diximus, in prima parte huius tractatus cap. 30. num. 55. vbi tamen ostendimus consultius esse, vt lis hoc casu de nouo aduersus reum effectum. Clericum inchoetur coram Ecclesiastico Iudice, maxime in his partibus summi Pontificis temporali etiam iurisdictioni suppositis, Super quo videri poterunt Barbof. in *dict. tract. de iure Ecclesie vniuers.* lib. 1. cap. 39. §. 2. num. 87. De Marin. *quotid. resol. capit.* 54. num. 8. Carol. de Graff. de effect. Cleric. effect. 1. num. 1074. Diana *resol. moral.* p. 4. tractatus 1. resolut. 38.

Sed tamen vt casus omnes melius resoluantur breuiter sequentes conclusiones adhibendæ sunt.

Prima, quod si laicus post commissum delictum assumpsit clericatum in fraudem, remanet sub iurisdictione iudicis secularis qui præuenit: si vero sine fraude, apud nos indicabitur illum eximi à iurisdictione seculari, quamvis causa coram illo esset præuenta, & causam tractandam esse coram Iudice Ecclesiastico: Farinac. *quæst.* 8. num. 104.

Secunda, Clericatus præsumitur in assumptus fraudem, quando post accusationem, & formatum processum, & multo magis post citationem, contumaciam & condemnationem, laicus se Clericum fecit, Farinac.

dicta quæst. 8. num. 110. secus est si ante citationem, accusationem, & processum formatum; quia tunc non præsumitur, quod Clericatus fuerit assumptus in fraudem. Idem Farinac. cum ibi citatis num. 111. eadem *quæst.* 8. Nisi tamen Clericatus assumptus esset in continenti post delictum commissum, quia tunc præsumeretur illud in fraudem factum fuisse, Bellon. de *ys que sunt in cont. parte* 1. q. 65. num. 14. vbi allegat Caball. *ref.* 108. Costam de re integr. *diff.* 32. Quod tamen sublimitatur, vt locum non habeat quando constaret de voto longè ante delictum facto; vt per Viuium, *commun. opinion. capit.* 112. num. 3.

Tertia, Clericus etiam per fraudem effectus post præuentam à Iudice seculari causam, puniri non potest pœnis corporalibus per hunc Iudicem, sed tantum pecuniariis, quoad personam verò punitio spectat ad Ecclesiasticum, nisi tamen laicus post captorum, & intra carceres de mandato Iudicis secularis constitutus se fecisset Clericum, tunc enim ille Iudex postea etiam deuenire ad impositionem pœnarum corporalium contra hunc delinquentem: Vincent. de Franch. *dec.* 209. n. 3. vbi dicitur, non dari casum in quo sacros Ordines quis suscipiat dum detinetur intra carceres.

Potest etiam Clericus præuia degradatione puniri per laicum: quæ tamen degradatio fieri debet auctoritate Ecclesie, & in casibus à iure ordinatis dumtaxat: Farinac. d. q. 8. num. 73. Et *conf.* 77. per totum.

Quidquid autem dicat Vinc. de Franch. d. *dec.* 209. dari potest casus in quo quis sacros Ordines carceratus suscipiat, nempe si propter infirmitatem, aut aliâ causâ fuerit relaxatus datâ fideiussione de se reintroducendo intra certum tempus, tunc enim cum semper dicatur carceratus, si sacros Ordines suscipiat, videtur quod non possit puniri per Iudicem secularem de cuius mandato detinetur: quia licet Clericus per fraudem factus amittat fori priuilegium, non tamen amittit priuilegium *Can. si quis suadente diabolo*, 17. *quæst.* 4. cuius virtute Iudex laicus personam Clerici tangere non potest, vt dicit Barbof. in *dicta l. si quis posteaquam* 7. num. 223. ff. de iudic. poterit igitur Iudex laicus procedere contra bona, sed non contra personam Clerici, Sanfelice. *decis.* 2. num. 23. & sequentibus, vtrum autem idem dicendum sit de Clerico primæ tonsuræ, Sanfelice. *ibidem* num. 29. se remittit ad tradita per Carl. de iudic. *disp.* 11. *question.* 8. num. 1087. & 1088. Subdit tamen illum qui cum falsis dimissoriis tonsuram accepit fori non gaudere priuilegio, & censeri tanquam purum laicum: idemque dicit obtinere in bigamo, qui sine dispensatione promotus est.

Expedito tractatu laici qui sacros Ordines post delictum, aut causam coram laico præuentam suscepit, deueniendum est ad alium casum notabilem, de Iudice videlicet, qui propter urgentem necessitatem aditus fuit, dubitari siquidem potest, vtrum si necessitas cesserit, præuentio etiam illius Iudicis expiret. Casus est in *l. sed etsi restitutus* 28. §. sed si dies ff. de iud. & ibi Bart. nempe si quis sit in legatione, quamvis regulariter pendente legatione citari non possit, si tamē actio sit tempore peritura, citari poterit coram Iudice illius loci in quo reperitur, & procedi coram illo vsque ad litis contestationem inclusiuè, quia facta, super sedebitur in causa, & post finitam legationem, procedetur coram Iudice ordinario illius Legati, & sic coram alio Iudice, ergo concludendum est, quod litis inchoatio, imò etiam contestatio, facta ex causâ urgentis necessitatis, non dat præ-

8 uentionem. † Quod ampliat per Bartol. *in d. l. ubi acceptum ff. de indic.* ut locum habeat siue à principio adfuerit necessitas, siue superuenierit ex post facto.
 9 † Exemplum huius ampliationis notabile afferri potest, si causa fuerit præuenta coram aliquo Iudice, cuius officium suppressum & sublatum fuerit auctoritate Principis, sanè poterit causa coram alio Iudice competenti continuari & terminari non obstante præuentione primi illius Iudicis. Quamquam hoc casus, Princeps officium suppressum, sine dubio alium Iudicem in locum suppressi subrogaturus sit cum facultatibus opportunis, & primi auctoritatem & Iurisdictionem in hunc subrogatum translaturus, coram quo causæ per primum præuente terminandæ sint. Quod si non fecerit, ad eundem erit Iudex ordinarius. Quæ de re copiosius agit Brun. *consil. quinquagesimo quarto per totum.*

10 Hinc orta fuit aliàs pulchra & solennis contro- uersia, quæ talis est. Cum olim Rex Christianissimus Mediolanensis Ducatum fuisset assecutus, & ipsum cum Astenfis Ducatu & Comitatu uniuerit, illum Mediolanensi Senatui suppofuit. Postea vero instantibus Astenfis, Ducatum & Comitatum prædictum separauit à Mediolanensi Senatu, illumque Gratiopolitano subiecit. Fuit questum utrum causæ coram Iudicibus Astenfis ceptæ inter Astenfes ante separationem, (in prima instantia) deberent in gradu appellationis tractari in Senatu Mediolanensi, an in Gratiopolitano. † Et primo quidem dicebatur, unionem vel separationem Prouinciarum & iurisdictionum à supremi Principis voluntate pendere, §. *illud tamen. Auth. ut sine quoquo suffrag. l. i. cum ibi notat. C. de Metropoli. B. r. lib. 11. cap. siue uiuere de excess. priuileg. Bart. in l. i. §. cum urben. ff. de offic. præf. ubi.* Intelligendo tamen de separatione quoad iurisdictionalia, † siquidem non obstante separatione iurisdictionum, Prouincie, & communitates semper primæua priuilegia & libertates retinent: Couarr. *pract. quæst. cap. 37. num. 7.* ubi dicit, quod vicus separatus à ciuitate, semper retinet ius depascendi, quod sibi antea compete- bat. Et Castren. *consil. 307. lib. 2.* Nam territoria communicatarum possunt esse diuisa quoad vnum caput, & indiuisa quoad alia: Ioseph. Ramon. *consil. 24. num. 29.*

13 His suppositis quærebatur, utrum causæ de quibus supra actum est, deberent post separationem tractari in Senatu Mediolanensi, an in Gratiopolitano in secunda instantia; cum in prima tractandæ essent coram Iudicibus Ordinariis ciuitatis Astenfis. Et dicebatur tractandas esse in Senatu ciuitatis Gratiopolitane: quia præuentionio causarum coram Ordinariis facta, quæ poterat ius tribuere Mediolanensibus, cessabat, cum ageretur de translatione causæ præuente ad nouiter erectum tribunal, & sic ex causa necessaria, quamuis illa necessitas superuenisset lite pendente: ex doctrina Bartoli mox allegata *in d. l. acceptum.* Expirauerat enim omnis iurisdictionis Senatus Mediolanensis per superuenientem de nouo dismembrationem iurisdictionis, & illius applicationem factam, ac translationem ad Gratiopolitanum, qui in locum Mediolanensis erat subrogatus. Et ut dicit Bart. *in d. l. sed eius res seruatur, 28. §. si de i. ff. de indic.* Instantia transiit ad Iudicem subrogatum, qui propterea ad eundem est. Et ex istis, aliisque rationibus pro Senatu Gratiopolitano concludit Brun. *dict. consil. 54. per totum.* Quibus uidetur conuenire tertia limitatio allata per Socin. seniore *in dicto cap. proposuisti in ultima columna circa finem.*

Tertius casus afferri potest de eo, qui post causam 14 ceptam promotus est ad Magistratum, seu dignitatem temporalem: de quo egimus *part. 1. cap. 28. n. 46.* ubi ostendimus, in quibus Magistratibus, & quibus casibus hoc locum habeat, ut superueniens dignitas causæ præuente processum ad ulteriora impediatur. Verum post ibi scripta superuenit in hac ciuitate casus notabilis, quem hic omittere non oportuit. Quidam iurium Doctor, contra quem lis magni momenti mota fuerat; pendente illa lite fuit per electionem ciuitatis deputatus Assessor, quod publicum quidem munus est; sed carens administratione. Assessor siquidem est, veluti quidam Adiutor Consulis pro consilio in negotiis arduis, cuius munus est in consilio publico, priuatiue congregationibus, negotia super quibus deliberandum est, proponere, orationes Ciuitatis nomine coram Superioribus aduenientibus, aut in publica latitia, seu coram Principibus, transeuntibus recitare, & similia facere quæ nec administrationem sapiunt, neque iurisdictionem. Vnde dicebatur, Assessorem Magistratum appellatione minime contineri. † Nec 15 per consequens frui debere priuilegio suspensionis causarum præuentarum durante sui officij tempore, iuxta text. *in leg. pars literarum 48. cum ibi notatis ff. de indic.* cum priuilegium illud maioribus dumtaxat Iudicibus habentibus iurisdictionem concedatur, quando sunt Magistratus ad tempus deputati. Maiores autem dicuntur, si iurisdictionem habeant: Maltrill. *de Magistrat. part. 6. cap. 5. num. 15.* hi enim pendente officio, nec actores, nec rei esse possunt: Maltrill. *dicto cap. 5. num. 9.* secus est in Magistratibus habentibus dignitatem sine administratione. Hi siquidem possunt durante officio conueniri: *l. 2. C. ubi Senat. vel Clariss. DD. in dict. l. pars literarum. Iacobin. in leg. 2. ff. de in ius vocand. Maltrill. decis. 270. numer. 47.* † Qui in eadem decis. num. 54. dicit satis notabiliter, quod vnus Magistratus pendente officio alium Magistratum conuenire non prohibetur. Intelligendo semper prædicta de Magistratibus temporalibus. (ut dictum est); nam perpetui, vel ad beneplacitum constituti, & conueniri & conueniri possunt. Idem *d. dec. 270. n. 42. & seqq.* † Videns itaque 17 dictus Assessor causam suam hac ex parte non esse sine periculo, recurrit (me consulente, & pro eo scribente) ad aliud remedium, nempe ad priuilegium Pontificium, quod Consulibus & Assessori Auenionensi concessum fuit, de quo mox agemus, num. 21. † Quamvis enim Consules ex communi reputatione, necnon Assessorem esse inter maiores dignitates contenderetur, præsertim cum habeant ius multandi & carcerandi in certis casibus, ex concessione Superiorum; ad notata per Bartol. *in l. de pupillis §. si quis ita ff. de noni oper. nunc.* nam & ipsi quoque Magistratus municipales ab onere tutelæ excusantur: Balduin. *in §. Item qui potestatem, l. i. ff. de excusat. tutor. Montan. de iur. cap. 35. num. 103.* Neque durante officio conueniri posse dixit Tusch. *libera D. consil. 127. n. 5.*

Talisque exceptio locum habet, quamvis pendente lite, & post illius contestationem superuenierit, *l. si reus 12. & ibi DD. maxime Castren. ff. de iudic. solui. Cabed. decis. l. i. §. 25. parte 1.* † Quod generale est in exceptionibus dilatoriis, ut si de nouo 20 lite pendente superuenierint, opponi etiam possint post litem contestatam: Bartol. *in cap. pastoralis 4. n. 21. de except. & in cap. insinuatione 25. num. 1. de offic. Delegati, post Couarr. pract. quæst. cap. 26. num. 2. Mascard. de probation. concl. 951. aliàs 953. n. 36. Rebuff. de exception. n. 378.*

Sed

- 11 Sedres extra omnem controuersiam ponitur, propter vim bullarum Pontificiarum, quibus cauetur, ut dicti Magistratus durante eorum officio, quoad ad forum vocationes, easdem habeant immunitates, exemptiones & priuilegia, quæ militibus armatæ militiæ, & illi intendentibus, concessæ sunt, perinde ac si absque vllâ fictione milites armatæ militiæ existerent, illiusque exercitio vacarent.
- 22 Atque ideo cum milites armatæ militiæ, qui seruitio Principis incumbunt, habeant illud priuilegium, ut interim in eorum causis superseatur, quod priuilegium apud Neapolitanos Exceptio hostica nuncupatur, ut apud Afflict. in cons. lib. 2. rub. 19. & in sua decis. 84. Ricc. collectan. 1. 373. merito dictum fuit non solum Consules, sed etiam Assessorem qui ex eisdem Bullis eodem fruitur priuilegio, litem prosequi non teneri pendente anno sui officij.
- 23 Neque ob stare dictum fuit quod opponeretur, exceptionem illam, hosticam nuncupatam, non habere locum in Iudicio spoliij, quale intentari dicebatur, Giurb. decis. 118. num. 31. † Respondetur enim quod Afflictus per Giurbam allegatus loquitur in spolio recenti, quando miles iussus ire ad bellum, post huiusmodi iussionem, confusus de sua supersestoriâ & exceptione dilatoriâ, spoliati aliquam tunc enim verum est non gaudere suo priuilegio causæ suspensionis; secus est si spoliū præcederet iussionem eundi ad bellum; prout in casu proposito præsumitur spoliū longo tempore præcedebat electionem ad dictum Magistratum: Afflict. idem num. 10. Et ita fuit per supersestoriâ iudicatum & executioni demandatum.



CAPVT LIV.

ARGVMENTVM.

Diffusius explicantur dicta superius cap. 50. num. 11. & declaratur, quando in criminalibus oriatur præuentio. Dum Iudex procedit per Inquisitionem, vtrum sufficiat ad præuentionem, quod inquisitio producta sit in actis. Vtrum causa falsitatis sit sufficienter præuenta per accusationem ad hoc ut superseatur in causa Ciuili, si citatio delinquentis non interuenit. Falsitatis propositionem per viam exceptionis, nihil facere ad præuentionem, & quomodo differant inter se quæstio præuentionis causæ, & præiudicialitatis vnius ad aliam.

SVMMARIVM.

- 1 Querela sola criminalis, nisi vltimus citatio delinquentis interuenierit, non dat præuentionem ob quam supersestori debet in causa ciuili.
- 2 Ampliatur ut non sufficiat mandatum de citando, ad hoc ut causa criminalis dicatur præuenta, contra ciuilem.
- 3 De falsitate per modum exceptionis propositâ, tractandum est coram eodem Iudice, nec agendum hoc casu de præuentione.
- 4 Exceptio falsitatis, nisi sit euident, non retardat

executionem obligationis Cameralis. Fallit tamen ex statuto Auenionensi.

- 5 Simplex accusatio criminalis, non dat præuentionem.
- 6 Antequam citatio partis fuerit in criminalibus executioni demandata, Iudex potest querelam ex actis tollere & abolere.
- 7 Aliud est præuentio Iudicis, aliud voluntas præueniendi.
- 8 Per solas informationes & examen testium causa criminalis non est præuenta.
- 9 Iudex qui præuenit per citationem præsertim realem, præferitur illi qui præuenit in capiendis informationibus ibidem.
- 9 Quomodo considerari debeant in criminalibus præuentio causæ & præiudicialitas eiusdem.



V M dubitaretur, vtrum causa criminalis inter duos præuenta esset, ad effectum, ut eâ pendente supersestori in causa Ciuili; Oppositum fuit, Criminalem non esse præuentam: quia licet data fuisset querela partis apud acta, nondum tamen facta fuerat rei citatio ante motam causam Ciuilem: Textus est in l. liberis, 2. & ibi Bartol. ff. de in ius vocand. Butar. decis. 286. n. 4. adeo ut non sufficiat ad effectum præuentionis, quod Inquisitio in actis producta fuerit: Bald. in l. 1. c. quando libell. princip. dat. n. 3. vers. secundo quaro, Caltren. & alij in d. l. liberis, quia hæc non est præuentio; sed voluntas præueniendi: Bolla de foro compet. n. 103.

Neque sufficit mandatum de citando factum per Iudicem, sed requiritur effectualis citationis executio, quæ est initium cuiuslibet processus, Farinat. quest. 7. num. 56. Et licet idem Farinat. q. 100. n. 66. dicat quod accusatio super falsitate instrumenti, faciat ut in causâ Ciuili in qua tale instrumentum productum est, superseatur: ex quo videtur inferri, quod ad præuentionem sola accusatio sufficiebat absque citatione: hoc tamen non dicit Farinat. nec Authores ab eo allegati. † Cum plures ex ipsis loquantur de falsitate opposita per viam exceptionis, in quibus terminis loquitur decisio Rotæ in illa Ferrariensi pecuniaria die 12. Junij 1551. coram D. Baren-go, quam ibi allegat Farinacius: Quia in casu illius decisionis tractabatur de impedienda executione obligationis Cameralis, propter oppositam falsitatis exceptionem, de qua notoriè & in promptu constare poterat per exhibitionem librorum mercatoris illius, in cuius fauorem obligatio facta fuerat, ut patet ex decisione 274. apud Verall. p. 2.

Similiter Barbat. consil. 43. numer. 12. vers. Venio nunc ad aliam volum. 1. loquitur de falsitate opposita per viam exceptionis, de qua prius tractandum est, & decisio illius postea coniungenda cum negotio principali, ut simul exceptio cum actione iudicetur, ut per Salicet. in l. 2. in princip. C. ad l. Cornet. de fals. ad quam se remittit, in l. si docueris, num. 1. in primo notabili, C. eodem tit.

Ita tamen, ut dum agitur de executione obligationis Cameralis (cessante statuto in contrarium, quo permittitur reo, ut intra dilationes statutaras opponat exceptiones aduersus instrumentum, suspensâ interim executione) exceptio falsitatis debeat esse euident, alias non retardet executionem: Zachias d. obligat. Camer. q. 17. n. 8. & Rota post eius tractatum decis. 110. n. 3.

Et sic Doctores omnes qui tractant de oppositio-
ne falsitatis per viam exceptionis, nihil faciunt ad
quæstionem nostram præuentionis, non enim intrat
consi